

Ik ben Roelie Post, voormalig Europees ambtenaar bij de Europese Commissie en klokkenluider. Mijn ervaringen met interlandelijke adoptie zijn gebaseerd op mijn werk aan de hervorming van de Roemeense kindbescherming (1999-2005) en mijn detachering bij Against Child Trafficking (2008-2014). In 2017 schreef ik op verzoek van de Tweede Kamer de bijgaande gespreksnotitie “Bezinning op interlandelijke adoptie” voor het rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie. Alles wat daarin staat, blijft nog steeds volledig actueel.

In de brief die het Ministerie van Justitie en Veiligheid mij op 6 april 2020 stuurde (ondertekend namens de Minister voor Rechtsbescherming), stelt het Ministerie expliciet: “In dit licht is er feitelijk geen sprake van discrepantie tussen het IVRK en het Haags Adoptieverdrag.” Het Ministerie baseert zich daarbij op een onderscheid tussen macroniveau (voorkeur voor binnenlandse oplossingen) en microniveau (permanente plaatsing, ook interlandelijk, boven tijdelijke pleegzorg), met verwijzing naar de *Guide to Good Practice* bij het Haags Adoptieverdrag (HAV).

Dit standpunt is onjuist en wordt niet ondersteund door latere, diepgaandere analyses. Het Rapport Joustra (Commissie onderzoek interlandelijke adoptie, 2021) – van latere datum dan de brief van het Ministerie – stelt juist duidelijk dat er verschillende opvattingen bestaan over de verhouding tussen beide verdragen. Ook het eerdere rapport van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdzorg (RSJ) “Bezinning op interlandelijke adoptie” (2016) constateerde al een gebrek aan een gezamenlijk normenkader.

Het RSJ-rapport wijst expliciet op de tegenstrijdigheid:

“Een ander knelpunt in het juridisch kader betreft het verschil tussen het IVRK en het Haagse verdrag op het gebied van de pleegzorg. In het IVRK is vastgelegd dat opgroeien in een (pleeg)gezin in het land van herkomst de voorkeur heeft boven interlandelijke adoptie. In het Haagse verdrag wordt interlandelijke adoptie als substituut gezien van binnenlandse adoptie en wordt pleegzorg in het land zelf niet als beter alternatief gezien. Een permanente oplossing krijgt volgens dit verdrag de voorkeur boven een tijdelijke oplossing (pleegzorg).”

Het Haags Adoptieverdrag maakt interlandelijke adoptie tot een kindbeschermingsmaatregel in plaats van een allerlaatste optie, zoals artikel 21b IVRK voorschrijft. Dit ondermijnt het subsidiariteitsbeginsel van het IVRK en daarmee de kinderrechten. De zogenoemde “aanvaardbare termijn” die hieruit voortvloeit – een instrument van de adoptielobby – leidt tot permanente scheiding van kinderen van hun bloedbanden en families. Deze beleidsmaatregel, voortvloeiend uit het Haags Adoptie Verdrag en de hieraan gelieerde Richtlijn Alternatieve Zorg, is ook in de Nederlandse wetgeving opgenomen en heeft tot veel leed geleid binnen de kindbescherming o. a. in het kader van het Toeslagenschandaal.

De nieuwe wet stopt weliswaar de interlandelijke adopties uit Nederland per 2030, maar lost dit fundamentele verschil in normenkader niet op. Zolang het Haags Adoptieverdrag en de Richtlijn voor alternatieve zorg (met hun pro-adoptiebias) in werking blijven, lopen kinderen en families wereldwijd nog steeds het risico permanent te worden gescheiden, inclusief de verbreking van de bloedband. Kinderbescherming is de facto een tijdelijke maatregel waarbij ten alle tijde op herplaatsing moet worden ingezet.

Het Haags Adoptieverdrag ondermijnt het IVRK en dus de kinderrechten. Hier moet een einde aan komen. Nederland zou het voortouw moeten nemen om dit internationaal, te beginnen op Europees niveau, aan de orde te stellen en de oorspronkelijke IVRK-subsidiariteit (art. 21b) weer centraal te stellen.

Ik onderschrijf volledig dat de nieuw adoptiewet het stoppen van interlandelijke adopties legaliseert. Nederland draagt, als hoeder en aanjager van het Haags Adoptie Verdrag, nu de verantwoordelijkheid dit internationaal aan de orde te stellen. Het kan niet zo zijn dat Nederland stopt met interlandelijke adopties, hiermee aangevende dat het Haags Adoptie Verdrag heeft gefaald, terwijl het internationaal de principes van dit Verdrag verder promoot.

Tevens dienen er betere oplossingen gevonden te worden voor de geadopteerden. Ze hebben recht op genoegdoening en (financiële) ondersteuning vanuit de overheid. Het moet m.i. worden uitgesloten dat betrokkenen bij het Haags Adoptie Verdrag, en organisaties betrokken bij adopties van voor en na 1998, uitgesloten worden van subsidies ter ondersteuning van geadopteerden.

Ik voeg hierbij mijn gespreksnotitie van mei 2017 toe, alsmede ter illustratie de brief van het Ministerie van 6 april 2020. Deze documenten bieden een gedetailleerde onderbouwing van mijn standpunt.

Met vriendelijke groet,

Drs. Roelie Post

Klokkenluider Kinderrechten

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Mevrouw R.Post

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Coördinatie Financiën,
Bedrijfsvoering en Juridische
Zaken,
Centrale autoriteit
internationale
kinderaangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon
J. Vroomans

Datum 6 april 2020

Onderwerp Toelichting op het huidige beleid inzake interlandelijke adoptie

T 070 370 79 11
F 070 370 79 10

Geachte mevrouw Post,

Op 30 januari jl. heb ik met u een gesprek gehad over interlandelijke adoptie. Tijdens dit gesprek kwamen verschillende onderwerpen aan de orde. Ik realiseer mij dat dit gesprek voor u zeer emotioneel was en dat ik wellicht een ander beeld had van het doel van het gesprek dan u. Ook besef ik dat ik op dat moment niet de inhoudelijke antwoorden op uw vragen kon geven waar u naar op zoek bent. Met deze brief hoop ik in elk geval ten aanzien van een aantal van de bij u levende vragen een nadere toelichting te kunnen geven.

Subsidiariteitsbeginsel

U heeft aangegeven meer te willen weten over de wijze waarop de Centrale autoriteit internationale kinderaangelegenheden (hierna: Ca) het subsidiariteitsbeginsel toepast en met name op welk verdrag de Ca zich hierbij baseert.

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) stelt in artikel 21.b.:

"... erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst."

Het Haags Adoptieverdrag (HAV) stelt in artikel 4:

"... na de mogelijkheden tot plaatsing van het kind in zijn Staat van herkomst naar behoren te hebben onderzocht, hebben vastgesteld dat een interlandelijke adoptie het hoogste belang van het kind dient."

Uitgangspunt van het VN-comité voor de Rechten van het Kind is dat interlandelijke adoptie moet worden gezien als een ultimatum remedium. De Guide to Good Practice bij het HAV geeft hierbij een aantal richtlijnen:

Ons kenmerk
2869667

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

- De voorkeur gaat uit naar plaatsing van een kind bij de biologische familie, maar dit weegt niet op tegen het belang van het kind om het te beschermen tegen schade of geweld;
- Permanent plaatsing bij de 'extended family' geniet de voorkeur, maar niet als de verzorgers de verkeerde motieven hebben of niet in staat zijn in de specifieke behoeften van het kind te voorzien;
- Nationale adoptie of andere vormen van permanente plaatsing genieten de voorkeur, maar als er een gebrek is aan nationale adoptiegezinnen, is het in beginsel niet in het belang van het kind om in een instelling te verblijven als de mogelijkheid bestaat op een internationale plaatsing; en
- Een thuis zoeken in het land van oorsprong is een goede stap, maar een tijdelijke plaatsing in het land van oorsprong is in beginsel niet beter dan een permanent plaatsing in het buitenland.

U stelde de vraag of pleegzorg in het land van herkomst volgens het IVRK niet voor interlandelijke adoptie zou moeten gaan. De Ca is van mening dat op macroniveau de geldende beginselen aangeven dat een binnenlandse oplossing weliswaar de voorkeur geniet boven interlandelijke adoptie, maar dat dit niet betekent dat in een individueel geval (op microniveau) dit absolute voorrang heeft. Dit belang vereist dat in elk individueel geval een zorgvuldige afweging moet worden gemaakt, waarbij een permanente plaatsing in een gezin (ook wanneer dit een interlandelijke adoptie is) boven tijdelijke plaatsingen gaat. In dit licht is er feitelijk geen sprake van discrepantie tussen het IVRK en het HAV. De Ca beoordeelt in ieder individueel geval op welke wijze het subsidiariteitsbeginsel is toegepast, welke pogingen er zijn gedaan om een kind in eigen land een permanente plaatsing te bieden, welke overwegingen er vervolgens een rol hebben gespeeld om dan te kiezen voor interlandelijke adoptie, alvorens toe te komen aan de afweging bij welke aspirant-adoptiefouders het kind het beste geplaatst kan worden.

Normenkader

Naar aanleiding van de mededeling dat er gewerkt wordt aan een normenkader stelde u de vraag hoe het kan dat dit al tijden is aangekondigd, maar er nog altijd niet is.

Uitgangspunt voor de Ca is de Wobka, het HAV en de uitvoeringswet waarmee het HAV is geïmplementeerd. In de loop der jaren zijn normen ontwikkeld die voor alle bij interlandelijke adoptie betrokken partijen leidend zijn. Deze hebben onder meer geleid tot het in samenspraak met de vergunninghouders in 2008 opstellen van het Kwaliteitskader Vergunninghouders Interlandelijke Adoptie. Dit kwaliteitskader is in 2013 herzien.

De voornaamste normen hierin betreffen:

- De uitgangspunten voor interlandelijke adoptie;
- Inhoudelijke kwaliteitseisen aan het adoptieproces;
- De matching en de aan de Ca over te leggen documenten;
- Het toezicht op de buitenlandse partnerorganisaties.

Zoals in het gesprek is aangegeven, wordt een wijziging van de Wobka voorbereid. Met de wijziging van de Wobka is een normenkader aangekondigd. De normen die reeds in de praktijk worden toegepast, waaronder de hiervoor genoemde, zullen

hierin een plaats krijgen. Maar er zal ook ruimte zijn voor nieuwe normen. Het streven is deze dit jaar gereed te hebben.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Minister voor Rechtsbescherming,
namens deze,

G. de Gøede,
Wvd. Hoofd afdeling Juridische en Internationale Zaken

Gespreksnotitie “Bezinning op interlandelijke adoptie”

t.b.v. het rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

24 mei 2017

Achtergrond

Mijn ervaring met interlandelijke adoptie is gebaseerd op mijn werk als Europees ambtenaar in het kader van de hervorming van de Roemeense kindbescherming (1999/2005) en mijn detachering bij Against Child Trafficking (2008/2014).

Roemenië was het eerste zendende land dat het Haagse Adoptieverdrag in de praktijk uitvoerde. Het resultaat was een gelegaliseerde markt in kinderen¹.

In Roemenië werd ik dan ook geconfronteerd met de verschillende interpretatie van het subsidiariteitsbeginsel van het Haagse Adoptieverdrag en die van het IVRK. Na een heftige strijd met de “gevestigde belangen”, heeft een onafhankelijk panel² geoordeeld dat (interlandelijke) adoptie geen kindbeschermingsmaatregel is, en dat Europese lidstaten geacht worden zelf voor hun kinderen te kunnen zorgen en dus geen kinderen behoeven te exporteren.³

Vanwege invloeden van de “adoptie lobby” werd ik in 2005 van mijn baan gehaald, en uiteindelijk gedetacheerd bij de nieuw opgezette organisatie Against Child Trafficking. Deze detachering eindigde in augustus 2014. De re-integratie in de Europese Commissie faalde. In februari 2016 heb ik een klokkenluidersbrief gestuurd aan de voorzitter van het Europees Parlement, met kopie aan Minister President Rutte, in het kader van Nederlands’ Europees voorzitterschap.

Een parallele wereld

De kern van het probleem met het Haagse Adoptieverdrag is dat het van interlandelijke adoptie een kindbeschermingsmaatregel maakt, en niet een allerlaatste optie als het kind op geen enkele wijze in het land zelf kan worden opgevoed, zoals vastgelegd in artikel 21b van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Het RSJ rapport legt dan ook de vinger op deze zere plek: de tegenstrijdigheid van het IVRK en het Haagse Adoptieverdrag.

“Een ander knelpunt in het juridisch kader betreft het verschil tussen het IVRK en het Haagse verdrag op het gebied van de pleegzorg. In het IVRK is vastgelegd dat opgroeien in een (pleeg)gezin in het land van herkomst de voorkeur heeft boven interlandelijke adoptie. In het Haagse verdrag wordt interlandelijke adoptie als substituut gezien van binnenlandse adoptie en wordt pleegzorg in het land zelf niet als beter alternatief gezien. Een permanente oplossing krijgt volgens dit verdrag de voorkeur boven een tijdelijke oplossing (pleegzorg). Dit betekent dat een staat met een beroep op het Haagse verdrag de voorkeur kan geven aan interlandelijke adoptie boven het organiseren van pleegzorg in het eigen land.”

¹ Op verzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Veiligheid en Justitie - heb ik in 2008 dit artikel hierover geschreven [“De perverse effecten van het Haags Adoptieverdrag”](#)

² [Opinion of the Independent Panel of EU Family Law Experts](#)

³ Duitse TV WDR heeft hierover een documentaire gemaakt [Search a Child, Pay Cash, The Adoption Lobby](#)

Feit is dus dat de gevestigde belangen van de adoptiewereld een parallel verdrag in het leven hebben geroepen dat in strijd is met het IVRK. Dit heeft verstrekkende gevolgen (gehad) voor kinderen/gezinnen in de zendende landen.

Gevolgen

Mijn ervaringen met Roemenië, maar bovenal mijn opgedane ervaring tijdens mijn detachering bij Against Child Trafficking, is dat het huidige systeem van interlandelijke adoptie gelijk staat aan internationale kinderhandel. Een vorm van georganiseerde misdaad, waarbij steeds hetzelfde patroon kan worden gezien: goedbedoelende mensen met een kinderwens, adoptie bureaus die aan de vraag willen voldoen, buitenlandse partners die actief op zoek gaan naar kinderen. Ouders worden dood verklaard, aktes vervalst, kinderen gekidnapt, valse beloftes, en er gaat vaak veel geld over en onder de tafel. Als de misdaden aan het licht komen, en het zendende land de deuren sluit, dan komt de politieke druk van de ontvangende landen.

De kinderhandel wordt afgedaan als “onregelmatigheden” en “incidenteel”. En ondertussen trekt de karavaan van adoptie bureaus verder: van Roemenië, Guatemala, Ethiopië, Oeganda, naar Congo⁴. En overall hetzelfde patroon.

Terwijl over de laatste 10 jaar interlandelijke adopties zo'n 75 % wereldwijd zijn afgenomen⁵, heeft het omarmen door de EU van het Haags Adoptieverdrag ertoe geleid dat bv. in Bulgarije, Polen, Servië en Montenegro interlandelijke adoptie wordt gebruikt als kinderbeschermingsmaatregel⁶.

KRO Reporter's uitzending “[De Bulgaarse adoptie-industrie](#)” van oktober 2015 heeft de desastreuze effecten hiervan in beeld gebracht.

Het Haags Adoptieverdrag heeft ook een stimulerend effect op lokale adopties. Vanwege dit verdrag's interpretatie van subsidiariteit dient nationale adoptie eerst te worden ontwikkeld. Zo is adoptie tot kinderbeschermingsmaatregel geworden in de zendende landen. Een voorbeeld is India, waar lokale adopties nu worden vergeleken met een online supermarkt. Vraag gestuurd, en waar vraag is, wordt het aanbod gecreëerd.

Conclusie

Het is hoog tijd om interlandelijke adoptie te zien voor wat het werkelijk is: door de Staat gelegaliseerde kinderhandel.

Ik onderschrijf dan ook het advies van de RSJ om in te zetten op het stoppen van interlandelijke adopties en steun te bieden bij het opzetten van lokale kinderbeschermingsystemen. In het bijzonder onderschrijf ik de noodzaak om onmiddellijk te stoppen met adopties vanuit China, de VS en Europese lidstaten.

⁴ In Italië en België zijn momenteel strafrechtelijke onderzoeken gaande naar de adopties vanuit Congo.

⁵ Dit is het mede het gevolg van de kritische geluiden van geadopteerden en diepgravend onderzoek door bv. Against Child Trafficking (Ethiopië, India, Malawi, China, Congo etc.)

⁶ Voor achtergrond: [The EU and Children's Rights](#)

Als Nederland koers zet om het originele IVRK subsidiariteitsbeginsel weer toe te passen (art. 21b), dan houdt haar verantwoordelijkheid daarmee m.i. niet op.

Het zou Nederland sieren als het nu het voortouw neemt om dit internationaal aan de orde te stellen, te beginnen op Europees niveau.

Ook dient er een oplossing te worden gevonden voor de betrokkenen. De geadopteerden en hun oorspronkelijke families hebben recht op genoegdoening en (financiële) ondersteuning vanuit de overheid.

Drs. Roelie Post
Europees ambtenaar en klokkenluider
16 mei 2017